

Sak 48/25 Statsbudsjettet 2027 - fremstilling av satsingsforslag utenfor rammen

Bakgrunn

I tildelingsbrevet for 2025 blir Norges idrettshøgskole (NIH) bedt om å utarbeide «Satsingsforslag for 2027». Norges idrettshøgskole kan sende inn eventuelle satsingsforslag i tråd med veilederen.

Frist for innsendelse av satsingsforslag for 2027 er 1. november 2025.

Satsningsforslaget skrives i prioritert rekkefølge fordelt på tre kategorier; investeringer, finansieringskategori for studieprogram, drift/studieplasser og innovasjon og entreprenørskap i idrettsvitenskap. Det skal oppgis en kort beskrivelse og beløp det søkes om for budsjettåret 2027 og de to/tre påfølgende år.

Etter intern behandling på NIH legges nå forslaget med tre prioriterte investeringsprosjekter, tre forslag til nye studieplasser/økt aktivitet/drift og et forslag for innovasjon og entreprenørskap i idrettsvitenskap, fram for styret til vedtak. Brevet om NIHs satsninger sendes deretter til Kunnskapsdepartementet.

Forslag til vedtak:

NIHs styre vedtar det fremlagte satsingsforslaget til statsbudsjettet for 2027.

Vedlegg:

1. NIHs innspill til statsbudsjettet for 2027 (7 sider)

NIHs innspill til statsbudsjettet for 2027

Som en vitenskapelig høyskole som dekker et spesifikt fagområde har Norges idrettshøgskole (NIH) et nasjonalt ansvar for utvikling av det idrettsvitenskapelige fagområdet i sammenheng med vårt samfunnsoppdrag. Det er viktig for institusjonen å kunne investere i utdanning, forskning og innovasjon for idrettsvitenskap. Alle NIHs satsningsforslag vil bidra til bærekraftig utvikling, økt omstilling og konkurransekraft, dette i tråd med ambisjonene i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning og med utsynsmeldingen og perspektivmeldingen.

Det har vært en forventning at omleggingen av universitet og høyskoles finansieringsmodell ville medføre harmonisering i bruk av finansieringskategorier for idrettsvitenskap. Det er viktig at sektoren implementerer en finansieringskategori (2) som er relevant for samtlige idrettsvitenskapelige fag.

NIH har behov for målrettede midler for en del investeringen som er både viktige for institusjonen, studentene og samfunnet generelt. Det handler om investeringer høgskolen ikke klarer å dekke med dagens rammefinansiering og med tanke på de kostnadene man har for å drifte idrettsanleggene.

NIH har en sårbar økonomi som viser positiv utvikling og et positivt resultat på sikt, men som samtidige ikke tåler styrking/økning av ressursene. Tallene fra tilstandsrapporten for både 2024 og 2025 viser en organisasjon som klarer å tilby effektive utdanningsprogram og har hatt en betydelig økning av studentene mot et stabilt antall vitenskapelig ansatte. Videre viser vi svært gode opptakstall og gjennomføringsgraden ligger over det som gjelder for sektoren. Institusjonen har et strategisk fokus på hva vi tilbyr av campusbaserte studieprogram mot hva vi utvikler av digitale emner/studieprogram.

1. Investeringer

Prioritet	Satsningsforslag utenfor rammen	2027	2028
1.	Fasiliteter for produksjon av nettbaserte studier	3 000 000	
2.	Digitalisering av unik idrettshistorie av nasjonal verdi	3 125 000	
3.	Nødvendig utskifting av utrangert laboratorieutstyr, og anskaffelse av nytt utstyr, som er viktig for å opprettholde og utvikle NIHs forskning innen medisin, humanbiologi og psykologi (19 formål/investeringer - trening og prestasjon - skal innenfor sine fagfelt bidra til å løse NIHs samfunnsoppdrag	6 050 000	7 000 000

1.1 Oppgradering av fasiliteter knyttet til produksjon av nettbaserte studier

Norges idrettshøgskole har siden 1968 forsket, utdannet og formidlet kunnskap innen idrettsvitenskap, folkehelse, friluftsliv og kroppsøvningsfaget. I mange år har studietilbudet vært campusbasert med fysiske samlinger.

I 2019 kom *Meld. St. 14 (2019–2020)*, kjent som **"Kompetansereformen – Lære hele livet"**. Denne meldingen tar opp behovet for livslang læring, og ett av tiltakene som trekkes fram er å gjøre utdanning mer tilgjengelig for hele landet ved å satse på nettbaserte tilbud og fleksible utdanningsformer. I denne meldingen legges det vekt på å tilrettelegge for at folk, uansett hvor de bor i landet, skal ha tilgang til relevant utdanning og kompetanseheving, blant annet gjennom bruk av teknologi og digitale løsninger.

De samme føringene fra staten kommer i utviklingsavtalen mellom KD og NIH hvor dette området er forankret i mål 1: «Gi flere studenter tilpasset idrettsvitenskapelig kompetanse i tråd med samfunnets behov», herunder «Etablere flere nettbaserte fleksible studietilbud innenfor en større bredde av NIHs utdanningsfelt». NIH har i løpet av de siste 4 årene utviklet 16 ulike nettbaserte emner, inkludert et heldigitalt årsstudium og antall registrerte studenter i perioden 2022-2024 har doblet seg.

Dagens verktøy ved NIH for å videreutvikle denne satsningen er ikke tilfredsstillende. Den tekniske kvaliteten på videoene som produseres er lav. Det er to faktorer som trengs å oppgraderes for å øke kvaliteten:

- a) NIH mangler et egnet studio til å heve kvaliteten på det som produseres. Rommet som brukes i dag er for lite for å ta gode opptak, og støy fra ventilasjonsanlegget blir fanget opp av mikrofonene. Lyssettingen er ikke optimal. Det trengs derfor en total ombygging til for å få nødvendige fasiliteter.
- b) Det er en rekke tekniske utfordringer med den løsningen som NIH bruker i dag. Alt fra nytt utstyr, til ny bakgrunn og nytt redigeringsverktøy.

Forutsetning for at vi lykkes med nettbaserte emner er at de kravene et studio av denne typen i dag blir tilfredsstillt. Vi må benytte oss av eksperter både på bygging av studioet, samt bistand til å innhente tilbud på oppdatert utstyr til formålet.

1.2 Digitalisering av unik idrettshistorie av nasjonal verdi

NIH er i en særstilling historisk når det gjelder akkreditert og renommert nasjonal utdanning innen idrett. NIHs eldre arkiver dokumenterer den nasjonale historiske utviklingen på dette området. Vi har eldre historiske arkiver helt tilbake til 1870 som inneholder unik idrettshistorie i form av eldre papirarkiv, film og foto og lyd. Bestanden er på ca. 60 hyllemeter med eldre uordnede papirarkiv som er kategorisert som arkivverdig og bevaringsverdig og en ikke oppmålt (uoversiktlig mht. oppmåling) større mengde med esker med film og foto ifm. både

undervisning og eksterne idrettsarrangement opp gjennom historien hvor NIH har vært involvert (f.eks. Ridderrennet m.fl.).

Deler av materialet er oppbevart forskriftsmessig og sikkert i NIHs fjernarkiv, mens andre kilder befinner seg i tidligere kontorer og/eller lagerrom. Særlig det audiovisuelle materialet er hverken ordnet eller digitalisert (mediekonvertert), og er vanskelig tilgjengelig for både forskning og innsyn fra allmennheten.

Ved å ordne, digitalisere og mediekonvertere materialet, vil vi både etterleve sektorens og statens mål om økt digitalisering, og bedre ivareta vår bevaringsplikt etter arkivloven. Hovedregelen i Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025 (regjeringen.no) er at forvaltningen skal samhandle med innbyggere og andre virksomheter gjennom digitale løsninger. Det samme prinsippet gjelder for bruk og tilgjengeliggjøring av arkivmateriale. Det er behov for arkivfaglig konsulentbistand for fysisk ordning av NIHs eldre historiske papirarkiver, film og foto, samt digitalisere/mediekonvertere samme materialet. Videre er det behov mulighet for tilgjengeliggjøring av digitalisert materialet for allmenheten. NIH har vært i kontakt med Arkivverket for å undersøke om de hadde finansieringsordninger for slike oppdrag og formål og det hadde de ikke.

1.3 Erstatning og anskaffelse av utrangert laborieutstyr

NIH er en sterk internasjonal forsknings- og utdannelses institusjon med stor betydning for det norske samfunn innenfor en rekke felter til gagn for norsk idrett generelt og for toppidretten i særdeleshet, men i høy grad også for samfunnets initiativer til å øke helsen i det norske samfunn gjennom økt fysisk aktivitet. I tillegg er NIH også den førende institusjon i Norge når det dreier seg om forskning og utdanning innenfor fysisk trening for pasienter som bruk i behandling og rehabilitering av svert syke, bl.a. kreftpasienter, samt en rekke andre pasientgrupper.

Kandidatene med bachelor og mastergrad i «Idrettsfysiologi og biomekanikk» kommer til å jobbe i et bredt spektra av *industrien, idretten, helseinstitusjoner og forskningsinstitusjoner*. Det er derfor avgjørende at den kommende generasjon har metodologiske og teknologiske kompetanser på et meget høyt nivå for å sikre at kandidatene kan klare seg i en internasjonal konkurranse. Kandidatenes kompetanser er i høy grad grunnlagt gjennom oppbygning av 12 avanserte og høyt spesialiserte laboratorier. Dele av bachelor og størstparten av masterutdannelsen baseres på arbeidet i laboratoriene.

Imidlertid må lab-utstyr kontinuerlig erstattes pga. slitasje, og i tillegg går den metodologiske og teknologiske utvikling på dette felt veldig sterkt med nye muligheter for mer detaljerte analyser og mer detaljert databehandling. For å sikre at Norge er i førerposisjon på dette feltet, er det helt avgjørende at laboratoriene og utstyret blir oppdatert løpende. Det gjelder både for industriens muligheter, idretten og helseinstitusjonene, og ikke minst for forskningshøyden på universitetene.

Idrettsfysiologi og biomekanikk er en naturvitenskapelig utdanning med avansert laborieutstyr som en sentral del av utdannelsen. Departementets studenttakst er dog

bare 50 % av tilsvarende utdannelser og avspeiler ikke de kostnader der er for å drive denne utdanning. Dette i tillegg til NIHs nåværende økonomiske situasjon, har gjort at det ikke har vært mulig å oppdatere laboratoriene de siste par år hvor mye lab utstyr synger på siste verset, bl.a. har vi utstyr som nå er 25 år gammelt.

De positive effektene er at kandidatene kan bli sentrale aktører for industrien, helsevesenet og for idretten. Om ikke kandidatene kan følge med i den raske metodologiske og teknologiske utvikling, søker disse aktører andre institusjoner med disse spisskompetanser, og i dette tilfelle vil det blive samarbeidspartnere utenfor Norges grenser. Med investeringene som anført vil dette være med til å sikre utdannelsen høyt nivå de kommende fem årene.

2. Finansieringskategori for studieprogram

Norges idrettshøgskoles Institutt for idrett og samfunn (IIS) har en virksomhet som er undervisningsintensiv og kostnadskrevende. Yrkespraksis i arbeidslivet er integrert i begge de tre-årige bachelorprogrammene ved instituttet (Sport management og Trenerrollen og idrettspsykologi) og i instituttets masterprogram med fire studieretninger. Utover dette har instituttet et kostnadskrevende årsstudium i "Sport, Culture and Development Cooperation", med undervisning og praksis/internship i land i det sørlige Afrika; Sør-Afrika, Zambia og Zimbabwe.

Instituttet har ansvaret for to kostnadskrevende laboratorier, ballspill-laboratoriet og idrettspsykologi-laboratoriet, som brukes til forskning og undervisning. Disse har hver sin laboratorieingeniør og betydelige drifts- og investeringskostnader.

Kunnskapsdepartementet vurderer alle studieprogram som leveres av dette instituttet til å være av finansieringskategori 1, dette utfra et forventet kostnadsbilde man antar er knyttet til samfunnsfag. Samtidig har samtlige institutt ved NIH aktiviteter i undervisningen som er direkte relatert til idrettsvitenskap, inkludert IIS. Det er de faglige perspektivene for undervisning som skiller de fra hverandre, dvs. alt av perspektiver fra idrettsmedisin til det idrettssamfunnsfaglige. I likhet med andre idrettsvitenskapelige utdanninger er det tre typer aktiviteter som driver kostnadene for studieprogrammene som tilbys av IIS; praktisk idrettsundervisning i NIHs idrettsanlegg, yrkespraksis, laboratorievirksomhet og internasjonalt arbeid.

Oppsummering

IIS tilbyr studieprogram innenfor idrettsvitenskap, men med et samfunnsvitenskapelig perspektiv. Selv om det er et samfunnsfaglig perspektiv gjennomføres utdanning, med alle tilhørende aktiviteter som alle andre idrettsvitenskapelige utdanninger har, inkludert bruk av idrettsfasiliteter, praktisk idrettsundervisning i mindre grupper, yrkespraksis, laboratorier og ikke minst internasjonalt arbeid. NIH mener at følgende NIH studieprogram bør flyttes fra kategori 1 til kategori 2:

- Bachelor i Sport Management

- Bachelor i trenerrollen og idrettspsykologi
- Master i idrett- og samfunnsvitenskap
- Årsstudium i Sport, Culture and Development Cooperation

3. Satsninger knyttet til a) nye studieplasser/økt aktivitet/drift og b) innovasjon og entreprenørskap i idrettsvitenskap

NIH har de siste årene økt studiepoengproduksjonen betydelig, uten at personalressurser har hatt en tilsvarende økning. Kapasiteten ved institusjonen er strukket til bristepunktet. For at NIH skal kunne bidra ytterligere til å nå sektormålene er det behov for tilførsel av nye studieplasser med tilhørende økonomiske rammer.

Satsningen er forankret i faglig ledelse ved NIH og utarbeidet av en arbeidsgruppe. Arbeidsgruppa har identifisert flere områder som har svært god overlapp mellom sektormål og NIHs virksomhetsmål. Disse er lagt til grunn for forslaget til satsninger ved NIH.

3.a. Nye studieplasser/økt aktivitet/drift

Prioritet	Satsingsforslag	2027	2028	2029
1	Etablering av 2-årig mastergrad i idrettsernæring med 25 studieplasser	25	50	50
2	Ekstra studieplasser til 3-årig bachelor i trening, helse og prestasjon (20 nye studieplasser)	20	40	60
3	Ekstra studieplasser til PPU-master i kroppsøving, idrettsfag og friluftsliv (20 nye studieplasser)	20	40	40

3.1.1 Satsning på helse - idrettsernæring

Norges idrettshøgskoles (NIH) satsningsområde fysisk aktivitet og helse svarer tydelig på nasjonale satsninger innen helse, utdanning og profesjonsutvikling gjennom flere strategiske grep og prioriteringer. NIH legger vekt på å være en samfunnsaktør som bidrar til å forbedre folkehelse, livskvalitet og levekår, og sentralt i NIHs forskning står regjeringens handlingsplan for fysisk aktivitet 2020-2029. Videre bidrar NIH til å styrke profesjonsutvikling og utdanne fagpersoner som kan bidra til et mer aktivitetsvennlig og helsefremmende samfunn.

NIH ønsker å starte opp Nordens første **masterstudium i idrettsernæring**. Masteren dekker et kritisk kompetansebehov i møte med folkehelseutfordringer som kroppspress, spiseforstyrrelser og misvisende kostholdsinformasjon, særlig blant idrettsungdom. Regjeringens *Krafttak mot kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten*, som ledes av Norges idrettsforbund, støtter studiet med oppstartsmidler. Kartlegging av arbeidsmarkedet

viser at treningssentre, idrettsgymnas, Olympiatoppen, Sunn idrett, særforbund og idrettslag (som samlet når halvparten av den norske befolkningen) har et konkret behov og jobbmuligheter for kandidater med spisskompetanse i idrettsernæring.

3.1.2 Bachelor i trening, helse og prestasjon

NIH har generelt økende søkertall, og økt opptak til bachelor i trening, helse og prestasjon. Bachelorgraden kvalifiserer til vår eksisterende masterutdannelse i Idrettsfysiologi og bevegelseslære, men det vil også være det viktigste rekrutteringsgrunnlaget for masterstudiet i idrettsernæring, og derfor er det behov for ekstra studieplasser.

Bachelorprogrammet gir teoretisk og praktisk kunnskap rundt hvordan fysisk aktivitet påvirker helse og kvalifiserer for arbeid i idrettsorganisasjoner, treningssentre, frisklivssentraler, rehabiliteringsinstitusjoner, testlaboratorier, og offentlige etater. Ved å utdanne fagpersoner på både bachelor- og masternivå som kan jobbe forebyggende og helsefremmende i idrettsorganisasjoner, treningssentre, rehabiliteringsinstitusjoner, offentlige etater, skolesektoren mm., styrker NIH innsatsen for et aktivitetsvennlig og helsefremmende samfunn. Videre er studiene tverrfaglige og legger til rette for innovasjon i både utdanning og praksis, med fokus på nye metoder og løsninger for å møte utfordringer innen idrett og helse.

3.2 Lærerutdanning

Lærerutdanningene i kroppsøving, idrettsfag og friluftsliv er viktig i NIH sitt samfunnsoppdrag og spesifikt målet om å styrke kompetansen blant lærere i norsk skole. Kroppsøvingsfaget er unikt, da det har potensial i seg til å nå ut til alle barn og unge uavhengig av hvor de kommer fra, og hvem de er, og kan dermed bidra til å styrke mål om inkludering og mangfold. Gjennom godt kvalifiserte lærere i skolen fra trinn 1-13, kan kroppsøvingsfaget, idrettsfag og ikke minst friluftsliv være slagkraftig inn mot å innfri den overordnede målsetningen om å skape et mer bærekraftig samfunn og bedre befolkningens helse, livskvalitet og levekår samt å bidra til å realisere en bredere forståelse av den betydningen bevegelse kan ha for dannelse, læring og utvikling hos både grupper og enkeltpersoner. Videre vil en økt satsning på mastergradsnivået og en betydelig økning i antall avlagte mastergrader bidra til å øke det totale forskningsvolumet ved NIH og dermed bidra til å innfri forskningsstrategiske mål om både praksisnær forskning og at NIHs forskning skal gi et bedre kunnskapsgrunnlag for å utvikle en fremtidsrettet utdannings-, idretts- og fritidssektor.

3.b. innovasjon og entreprenørskap i idrettsvitenskap

Prioritet	Satsingsforslag	2027	2028	2029
1	Etablering av et nasjonalt idrettsvitenskapelig senter for innovasjon og entreprenørskap	4,5 mill.	5,5 mill.	5,5 mill.

NIH har gjennom sin posisjon og sitt faglige omfang en unik mulighet til å samle og videreutvikle arbeidet med innovasjon og entreprenørskap i idrettsvitenskap. Som en mindre, men spesialisert vitenskapelig høgskole kan vi raskt mobilisere på tvers av institutter og fagmiljøer, og vi har allerede demonstrert evne til å skape resultater som gir både studentene og samfunnet merverdi. Med et solid idrettsvitenskapelig internasjonalt nettverk innen innovasjon og entreprenørskap og erfaring som koordinator for store europeiske prosjekter har vi et godt grunnlag å bygge videre på.

NIH vil etablere et idrettsvitenskapelig senter for innovasjon og entreprenørskap som skal være et nasjonalt innovasjonsplattform innenfor idrettsvitenskap og helse, for utdanning, forskning og samarbeid med arbeidslivet. Målet er å styrke både nasjonal og egen kompetanse på entreprenørskap, intraprenørskap og innovasjon, slik at vår kunnskap i større grad kommer til nytte for samfunnet. Etableringen av et senter vil ikke bare styrke NIH, men også bidra til å gjøre Norge bedre rustet til å møte folkehelseutfordringer, skape nye løsninger i skjæringsfeltet mellom fysisk aktivitet, helse og teknologi, og stimulere til økt verdiskaping og entreprenøriell kompetanse.

Senteret vil:

- Samordne og videreutvikle utdanningstilbudet innen innovasjon og entreprenørskap, med integrasjon på tvers av NIHs institutter for å sikre at studieprogrammene gjenspeiler arbeidslivets økende behov for nytenking og problemløsning.
- Etablere veiledningstjeneste for studenter og ansatte innen innovasjon og entreprenørskap.
- Skape en fysisk arena for studenters og ansattes oppstartsbedrifter.
- Videreutvikle samarbeidet omkring innovasjon og entreprenørskap innen idrettsvitenskap, nasjonalt og internasjonalt.
- Systematisk utvide NIHs samarbeid med offentlige, private og ideelle aktører gjennom blant annet Rådet for samarbeid med arbeidslivet (RSA) for å styrke samfunnets tilgang på ny kunnskap og løsninger fra NIH
- Skape en endringskultur ved NIH som vil kunne bidra inn mot forskning og gi mer ekstern finansiering.

Det søkes om utviklingsmidler for oppstart og etablering av senteret, med sikte på gradvis oppbygging over fire år. I første fase legges det vekt på koordinering, utvikling av utdanningstilbud, synlighet og etablering av samarbeidsstrukturer.